

Masteropleiding Architectuur Masteropleiding Stedenbouw Hogeschool Rotterdam

Verslag van de beperkte opleidingsbeoordeling
13 november 2020

Colofon

Hogeschool Rotterdam
Museumpark 40
3015 CX Rotterdam

Opleiding: **Master Architectuur**
 Master Stedenbouw
Locatie: **Rotterdam**
Variant: Deeltijd
Croho-Nummer: 44336
 44338

Visitatiecommissie

Ab Groen, voorzitter
Stijnie Lohof, deskundige
Gert ter Haar, deskundige
Jeroen Steegmans, student-lid
Titia Buising, secretaris
De commissie is vooraf voorgelegd aan de NVAO.

De visitatie is uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van
AeQui VBI
Vlindersingel 220
3544 VM Utrecht
www.AeQui.nl

Dit document laat zich het beste dubbelzijdig afdrukken.

Inhoudsopgave

Colofon	2
Inhoudsopgave	3
Inleiding	6
1. Beoogde leerresultaten	8
2. Onderwijsleeromgeving	13
3. Toetsing	20
4. Gerealiseerde leerresultaten	24
Bijlagen.....	27
Bijlage 1 Visitatiecommissie.....	28
Bijlage 2 Programma visitatie	29
Bijlage 3 Bestudeerde documenten	30

Samenvatting

Op 13 november 2020 zijn de masteropleiding Architectuur en de masteropleiding Stedenbouw van Hogeschool Rotterdam gevisiteerd door een commissie van AeQui. Het totaaloordeel van de commissie is **positief**, beide opleidingen voldoen aan alle standaarden.

Beoogde leerresultaten

De commissie oordeelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de beide opleidingen aan deze standaard voldoen. De beroepskwalificaties zoals die zijn vastgesteld in de Wet op de Architectentitel vormen, samen met het eigen opleidingsprofiel, de basis voor de beroepskwalificaties van het studiedeel van de opleidingen. Voor het praktijkdeel worden de beroepskwalificaties van de Wet op de Architectentitel gehanteerd. Beide sets van beroepskwalificaties zijn wat betreft niveau en oriëntatie passend geconcretiseerd en uitgewerkt in niveaus en prestatie indicatoren. De opleidingen hebben een helder en onderscheidend profiel. Daarin is aandacht voor maatschappelijke betrokkenheid en ontwerpend onderzoek. De verwevenheid van beide opleidingen biedt studenten de mogelijkheid zich individueel en professioneel te positioneren in het vakgebied. Beide opleidingen borgen de actualiteit en relevantie van het programma doordat studenten (in het concurrent curriculum) werkzaam zijn in de beroepspraktijk, docenten ingezet worden die werkzaam zijn in de beroepspraktijk en er periodiek overleg is met de academiebrede beroepenveldcommissie. Beide opleidingen zijn ingebed in de Rotterdamse regio en in relevante netwerken.

Onderwijsleeromgeving

De commissie heeft vastgesteld dat de onderwijsleeromgeving van beide opleidingen studenten in staat stelt de beoogde leerresultaten te bereiken en dat beide opleidingen aan deze standaard voldoen. De pijlers van de academie en opleidingen (concurrent curriculum, verankerd vakmanschap, professionele positionering en robuust Rotterdams) zijn zichtbaar vertaald in het programma. De positionering van studenten in het werkveld is formeel en informeel onderwerp van gesprek. Dit draagt bij aan de verbinding tussen het praktijkdeel en het studiedeel van de opleidingen. In de studio's is ruimte voor verbinding met zowel maatschappelijke opgaven als

de eigen persoonlijke fascinatie van studenten. Beide opleidingen benadrukken het belang van ontwerpend onderzoek, in de vorm van research by design and research for design. Studenten worden in elke studio en in het afstuderen geconfronteerd met ontwerpogaven die een beroep doen op hun onderzoeksvaardigheden.

Het programma van beide opleidingen heeft een kleinschalig en sterk studentgericht karakter. Studenten voelen zich gezien en gehoord. De opleidingen sluiten aan bij de kwalificaties en de verschillende achtergronden van de instromende studenten. Docenten zijn zeer deskundig, betrokken en benaderbaar en vormen een hecht team. De opleidingen hebben het onderwijs tijdens de Covid-19 pandemie op een adequate manier vorm gegeven.

Toetsing

De opleidingen beschikken over een adequaat toetsstelsel. De toetsing past bij het beroepsgerichte karakter van de opleidingen en de te verwachten zelfstandigheid van masterstudenten. Er worden effectieve maatregelen genomen om de validiteit, betrouwbaarheid en transparantie van de toetsing te borgen. Het gebruik van beoordelingsformulieren, rubrics en de inzet van meerdere beoordelaars dragen daar in belangrijke mate aan bij. Bij elke summatieve beoordeling zijn één of twee externe critics betrokken. De examencommissie neemt adequate maatregelen om de kwaliteit van toetsing en het eindniveau van de opleidingen te borgen. Daartoe worden periodiek en steekproefsgewijs onderdelen van het afstudeerprogramma bijgewoond. Ook is de examencommissie aanwezig bij kalibratiesessies. Met de huidige opzet, waarbij de opleidingen onder de instituutbrede examencommissie vallen, is er meer afstand en onafhankelijkheid gecreëerd in de relatie tussen de examencommissie en de opleidingen. De commissie oordeelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie

dat de beide opleidingen aan deze standaard voldoen.

Gerealiseerde leerresultaten

De commissie stelt vast dat beide opleidingen de beoogde leerresultaten realiseren. Dit wordt, in beide opleidingen, vastgesteld met behulp van een zelfgekozen ontwerpogave, een ontwerpproces, resulterend in een ontwerp voor het studiedeel. En een presentatie en een praktijkportfolio/logboek voor het praktijkdeel. Het afstudeerproces is degelijk en zorgvuldig opgezet en er zijn voldoende waarborgen voor het eindniveau. De commissie heeft vijftien afstudeerdossiers van de masteropleiding Architectuur en veertien afstudeerdossiers van de masteropleiding Stedenbouw bestudeerd en stelt vast dat deze een adequaat niveau laten zien dat past bij een beroepsgerichte masteropleiding. De commissie waardeert het dat in alle bestudeerde dossiers de opgaven blijken geven van maatschappelijke relevantie en aansluiten op de actualiteit. De portfolio's van het praktijkdeel kunnen aan kracht winnen door een meer uitgebreide toelichting toe te voegen. Dit maakt de portfolio's meer dan een verzameling van beelden en maakt ook de ontwikkeling van de student zichtbaar. Ook de feedback op de portfolio's kan meer uitgebreid worden. Op basis van de bestudeerde documenten en de gevoerde gesprekken, stelt de commissie vast dat studenten en alumni daadwerkelijk in staat zijn hun weg te vinden in de beroepspraktijk. De commissie oordeelt dat beide opleidingen aan deze standaard voldoen.

Ontwikkelpunten

Met het oog op de toekomst geeft de commissie volgende suggesties:

- De verwevenheid en de confrontatie tussen de twee vakgebieden en de waardevolle betekenis daarvan voor de individuele professionele positionering van studenten nog meer te benutten als kenmerkend aspect van beide opleidingen.
- De kritische dialoog in het eco-systeem van de opleidingen onverminderd en blijvend aan te gaan om ook naar de toekomst toe in beweging te kunnen blijven.
- De (onderzoeks)resultaten van studenten breder zichtbaar te maken binnen de academie, hogeschool, regio en het vakgebied. Hierin kunnen de hoofden van de opleidingen, als curator van de signatuur van de opleidingen, een belangrijke rol spelen.
- De ruime openingstijden van de atelierwerkplaats kunnen studenten ook uitnodigen om 'door te blijven gaan'. Het hierin vinden van een juiste balans is een blijvend aandachtspunt.
- De bij de leiding aanwezige wens tot meer aandacht voor didactiek zichtbaar te vertalen in professionalisering/kwalificaties van docenten.
- De werkgever van de student kan een actievere rol krijgen in de beoordeling van het praktijkdeel.
- De portfolio's van het praktijkdeel kunnen aan kracht kunnen winnen door een meer uitgebreide toelichting toe te voegen. En de uitbreiding van de beoordeling van de portfolio's.

Voor beide opleidingen zijn alle standaarden van het NVAO kader zijn positief beoordeeld. Op die grond geeft de visitatiecommissie een positief advies inzake de accreditatie van de masteropleiding Architectuur en de masteropleiding Stedenbouw van Hogeschool Rotterdam.

Namens de voltallige visitatiecommissie,

Utrecht, februari 2021

Ab Groen
Voorzitter

Titia Buising
Secretaris

Inleiding

De masteropleidingen Architectuur en Stedenbouw van Hogeschool Rotterdam leiden studenten op tot respectievelijk het beroep van architect en het beroep van stedenbouwkundige. De wettelijk vastgelegde startkwalificaties van die beroepen vormen de inhoudelijke leidraad voor het onderwijs.

De instelling

Hogeschool Rotterdam leidt elke student op tot een professional die een waardevolle bijdrage levert aan de maatschappij. De hogeschool staat voor onderwijs dat kwalitatief hoogwaardig en inclusief is. De hogeschool organiseert het onderwijs contextrijk; studenten, docenten, onderzoekers en professionals werken samen in een leerwerkomgeving.

Aan Hogeschool Rotterdam studeren circa 40.000 studenten. Het onderwijs is georganiseerd in onderwijsinstellingen. Elk onderwijsinstituut heeft eigen opleidingen en een eigen directie. De masteropleidingen Architectuur en Stedenbouw worden verzorgd door de Rotterdamse Academie van Bouwkunst (RAvB), een onderdeel van het Instituut voor de Gebouwde Omgeving (IGO). Dit instituut verzorgt daarnaast nog acht technische en economische opleidingen in het domein gebouwde omgeving. Het instituut verbindt zich aan vraagstukken rond duurzame ontwikkeling van grootstedelijke deltagebieden. De samenwerking tussen de masteropleidingen en de bacheloropleidingen Bouwkunde en Ruimtelijke Ordening is in de afgelopen periode geïntensiveerd, waarbij ook aandacht is voor de doorstroom naar de masteropleidingen.

Hogeschool Rotterdam kent zes kenniscentra die multidisciplinaire onderzoeksprogramma's uitvoeren. De RAvB werkt in haar eigen onderzoeksprogramma aan 'De Rotterdamse Klimaatopgave' en werkt daarnaast samen met het kenniscentrum Duurzame Havenstad. Dit kenniscentrum richt zich op het ontwikkelen van kennis, inzicht en oplossingen voor de transitie van Rotterdam naar een duurzame havenstad. Ook participeert de RAvB, samen met alle Nederlandse Academies

van Bouwkunst, in het lectoraat Future Urban Regions (FUR). Dit lectoraat onderzoekt stedelijke eco-systemen en vernieuwende ontwerpmethoden voor de bestaande stad.

De opleidingen

Beide opleidingen hebben een omvang van 240 EC en een duur van vier jaar. Beide opleidingen hanteren een concurrent curriculum. Dit betekent dat de opleidingen worden aangeboden in een combinatie van studeren en werken. De opleidingen bestaan voor de helft uit een praktijkdeel waarin studenten beroepservaring op doen. De andere helft omvat een studiedeel, waarin gericht aan de ontwikkeling van ontwerp- en academische vaardigheden gewerkt wordt. Dit concurrent curriculum wordt door alle Nederlandse Academies van Bouwkunst gehanteerd.

Beide opleidingen werken nauw samen. Zo kiezen studenten in het studiedeel gedurende de eerste drie jaar uit een gezamenlijk aanbod van studio's, colleges en workshops. Het onderwijs is daarbij horizontaal georganiseerd. Dit betekent dat studenten van beide opleidingen en alle jaren samen leren en werken in studio's, colleges en (winter)workshops. Daarbij geldt dat voor beide opleidingen een aantal specifieke studio's en colleges verplicht is. Studenten werken, in het praktijkdeel van de opleidingen, gemiddeld 3 tot 4 dagen per week op hun eigen werkplek in de beroepspraktijk.

In de afgelopen periode hebben de opleidingen gewerkt aan een aantal veranderingen. Zo zijn er binnen het team vier inhoudelijke pijlers benoemd waarmee de opleidingen focus willen aanbrengen: 1) concurrent curriculum, 2) verankerd vakmanschap, 3) professionele positionering en

4) robuust Rotterdams. Daarnaast is het verplichte eerstejaars programma, waarin architectuur- en stedenbouwstudenten gescheiden waren, afgeschaft. Ook zijn de landelijke richtlijnen voor het praktijkdeel (buitenschools curriculum) aangescherpt en is de examencommissie van de opleidingen opgegaan in de overkoepelende examencommissie van het IGO.

De visitatie

Hogeschool Rotterdam heeft aan AeQui opdracht gegeven de onderhavige visitatie uit te voeren. Hiertoe heeft AeQui in samenwerking met de opleiding een onafhankelijke en ter zake kundige commissie samengesteld. Met vertegenwoordigers van de opleidingen heeft een voorbereidend gesprek plaatsgevonden.

Vanwege de Covid-19-pandemie en de geldende reisbeperkingen heeft het bezoek digitaal plaatsgevonden. De commissie is hiermee unaniem akkoord gegaan. De voorzitter en een lid van de commissie hebben de tentoonstelling van afstudeerprojecten bezocht. Daarbij hebben zij ook een rondleiding door het RAvB-gebouw gehad

Het voorbereidende overleg van de commissie en de gesprekken met vertegenwoordigers van de opleidingen vonden digitaal plaats, maar weken

inhoudelijk niet af van een fysieke procedure. De commissie heeft op deze wijze een goed beeld gekregen van de kwaliteit van de opleiding. De (digitale) visitatie heeft op 13 november 2020 plaatsgevonden volgens het programma dat in bijlage 2 is weergegeven. Van het (digitale) inloopsprekuren is geen gebruik gemaakt. De commissie heeft zich expliciet georiënteerd op het cluster waarin de opleidingen geplaatst zijn. Dit is met de voltallige commissie gedaan, tijdens het voorbereidend overleg, en afsluitend bij de oordeelsvorming. De hiertoe benodigde kennis was aanwezig in (een deel van) de commissie.

De commissie heeft de beoordeling in onafhankelijkheid uitgevoerd aan de hand van BOB-kader 2018; aan het einde van de visitatie zijn de opleidingen in kennis gesteld van de bevindingen en conclusies van de commissie. Deze rapportage is in januari 2021 in concept toegestuurd aan de opleidingen; de reacties van de opleidingen zijn verwerkt tot deze definitieve rapportage.

Op initiatief van de opleidingen zal een ontwikkelgesprek plaatsvinden op 5 maart 2021. De resultaten van dit ontwikkelgesprek hebben geen invloed op de in dit rapport weergegeven beoordeling.

1. Beoogde leerresultaten

De commissie oordeelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de beide opleidingen aan deze standaard **voldoen**. De commissie heeft vastgesteld dat de beoogde leerresultaten wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie concreet zijn uitgewerkt en voldoen aan de (inter)nationale eisen die aan een masteropleiding Architectuur en een masteropleiding Stedenbouw zijn gesteld. Beide opleidingen hanteren de in de Wet op de Architectentitel (WAT) benoemde beroepskwalificaties als uitgangspunt. Deze, zijn samen met het eigen profiel van de opleiding, vertaald in een set van eindkwalificaties voor het studie-deel van de opleidingen. De beroepskwalificaties van de WAT worden gebruikt als uitgangspunt voor het praktijkdeel. De masteropleiding Stedenbouw heeft een onderscheidend profiel ten opzichte van dat van de masteropleiding Architectuur. In beide profielen is aandacht voor maatschappelijke betrokkenheid en ontwerpend onderzoek. De verwevenheid van beide opleidingen biedt studenten de mogelijkheid zich individueel en professioneel te positioneren in het vakgebied. Dit kan, volgens de commissie, als belangrijke kwaliteit van de opleidingen, meer benut worden. De commissie ondersteunt het voornemen van RAVB om in gesprek te gaan met het Bureau Architectenregister over de passendheid van de huidige wettelijk vastgestelde beroepskwalificaties voor het (toekomstige) vakgebied. Beide opleidingen zijn afgestemd op beroepspraktijk: de actualiteit en relevantie van het programma worden geborgd doordat studenten (in het concurrent curriculum) werkzaam zijn in de beroepspraktijk, docenten ingezet worden die werkzaam zijn in de beroepspraktijk en er periodiek overleg is met de academiebrede beroepenveldcommissie. Beide opleidingen zijn ingebed in de Rotterdamse regio en in relevante netwerken.

Bevindingen

De academie wil zich onderscheiden door de nadruk op de maatschappelijke dimensies van de beroepsuitoefening: verankerd vakmanschap. De academie wil studenten opleiden tot vakbekwame en maatschappelijk bewuste architecten en stedenbouwkundigen die zich zelfbewust kunnen positioneren in de actuele beroepspraktijk (individuele professionele positionering). De breedte van de beroepspraktijk maakt het volgens de opleidingen noodzakelijk dat studenten afgewogen keuzes maken op basis van hun persoonlijke en professionele voorkeuren en talenten. Studenten maken zich, in beide opleidingen, kennis eigen en leren methoden, technieken en instrumenten van ontwerp en ontwerpend onderzoek in te zetten. Op basis hiervan kunnen ze hun eigen keuzes maken en een handelingsperspectief kiezen.

De opleidingen zien ontwerpend onderzoek als een belangrijke voorwaarde voor architecten en stedenbouwkundigen om een rol te kunnen spelen in maatschappelijke ontwikkelingen en vraagstellingen.

Tijdens de visitatie is in dit kader opgemerkt dat studenten leren dat hun ontwerp ook een onderzoeksinstrument is en dat hun ontwerpvaardigheden (bijvoorbeeld omgevingsgerichtheid, verkrijgen van kennis, schetsen en ontwerpen) tegelijkertijd ook belangrijke onderzoeksvaardigheden zijn.

Om haar maatschappelijke inbedding blijvend te borgen, werkt de academie in onderwijs en onderzoek aan het verschillende (Rotterdamse) opgaven. Op dit moment staat het thema de Rotterdamse Klimaatopgave centraal. Hiermee wil de academie onder andere onderzoeken hoe de energie-transitie kan worden ingezet als hefboom voor integrale stedelijke vernieuwing. Ook worden klimaatadaptieve typologieën op verschillende schaalniveaus bestudeerd. Dit krijgt concreet vorm in de studio's waarin het onderwijs is georganiseerd (zie ook standaard 2).

Architectuur

De academie heeft haar visie op het beroep van architect en van stedenbouwkundige uitgewerkt in een eigen profiel. Architecten zijn, volgens de academie, ontwerpers van ruimte en geven vorm

aan de bebouwde omgeving. Hoewel ontwerpen de kern van het vakgebied blijft, ziet de academie wel een aantal ontwikkelingen waar studenten op voorbereid worden. Dit betreft bijvoorbeeld de mate waarin bouwbedrijven steeds vaker het technische deel van het architectenvak naar zich toe trekken waardoor opdrachten voor architecten zich gaan beperken tot het vervaardigen van voorontwerpen of definitieve ontwerpen. Daarnaast wordt er onder andere gewerkt met 3D software waardoor architectenbureaus efficiënter gaan werken en een kwaliteitsslag maken. De opleiding schetst de opkomst van 'ontwikkende architecten' als een tendens waar studenten op voorbereid dienen te worden. Dit vraagt veel van de omgevingsgerichtheid, het verbeeldend vermogen en het strategisch denkvermogen van architecten. Ook vraagt dit om ondernemerschap en lenigheid (het nemen van risico's en een ander belang hebben in projecten).

De opleiding stelt dat architecten zich enerzijds dienen te onderscheiden van andere disciplines en anderzijds nauw moeten kunnen samenwerken met aanverwante disciplines. De architect zal steeds meer een verbinder zijn en de vertaler van gebundelde kennis naar een integraal ontwerp. Kennis van de klimaatopgave en energietransitie en de partijen die architecten daarin tegenkomen bij ruimtelijk ontwerpvragestukken, is eveneens belangrijk volgens de opleiding.

Stedenbouw

Voor de stedenbouwkundigen zijn de klimaatcrisis, adaptatie, teruglopende biodiversiteit en segregatie volgens de opleiding onderdeel van de belangrijke opgaven. De opleiding wil studenten hierop voorbereiden zodat ze na weging van waarden, ambities en conflicten van alle belanghebbenden de uitkomst daarvan kunnen vertalen naar een stedenbouwkundig ontwerp. Dit kan zijn een strategie voor de lange termijn, een scenario studie of een concreet plan voor een specifiek gebied. Dit betekent volgens de opleiding dat studenten, als stedenbouwkundige, door de schalen heen moeten kunnen werken. Dit omvat

bijvoorbeeld het zien en leggen van een relatie tussen de inrichting van de openbare ruimte en het schaalniveau van het systeem.

De opleiding maakt in het stedenbouwkundig werk onderscheid in drie categorieën: ontwerpend onderzoek, stedenbouwkundige strategieën en stedenbouwkundige plannen. Studenten worden, als stedenbouwkundige, ook geacht het publieke belang leidend te laten zijn. Dit brengt volgens de opleiding een aantal uitdagingen met zich mee: hoe het publieke belang van de samenleving en de business case van projecten gebiedsontwikkeling te verenigen en hoe het publieke belang van de samenleving als geheel en het private of collectieve belang van de (georganiseerde) burger te verenigen. Dit vereist volgens de opleiding dat studenten, als stedenbouwkundigen, gestructureerd kunnen nadenken over de toekomst en dat kunnen relateren aan hun handelingsrepertoire waarin het publieke belang leidend is.

Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten van beide opleidingen zijn gebaseerd op de startkwalificaties van de beginnend beroepsbeoefenaar zoals deze zijn vastgesteld in de Wet op de Architectentitel (WAT). Deze wet bepaalt wie zich kan laten inschrijven in het architectenregister en gerechtigd is tot het voeren van de titel architect, stedenbouwkundige, tuin- en landschapsarchitect of interieurarchitect. In 2014 zijn de Eindtermen Beroepservaring, in overleg met het Bureau Architectenregister (het uitvoeringsorgaan van de WAT) door de gezamenlijke Academies van Bouwkunst (verenigd in het LOBO) geaccepteerd als kader en uitgangspunt voor het praktijkdeel van de eigen curricula, en vertaald in de beroepskwalificaties van het praktijkdeel. Op basis hiervan krijgen de afgestudeerden van de Academies van Bouwkunst vrijstelling van de verplichte Beroepservaringsperiode (BEP). Met deze vaststelling de BEP een integraal onderdeel geworden van de opleidingsprogramma's van de Academies van Bouwkunst. Daarmee verleent het diploma van de

Academies van Bouwkunst afgestudeerden direct toegang tot inschrijving in het Architectenregister. De eindkwalificaties zoals benoemd in de WAT zijn afgeleid van Europese en internationale beschrijvingen van het architectenberoep.

De academie heeft (op basis van het profiel van de opleidingen) de hiervoor benoemde eindkwalificaties van de WAT aangevuld en vertaald in zes integrale beroepskwalificaties, verdeeld in de categorieën vakmanschap en houding. De categorie vakmanschap omvat de beroepskwalificaties 'Onderzoek & Analyse', 'Ruimtelijk Ontwerpen', en 'Communiceren'. De categorie houding omvat de beroepskwalificaties 'Omgevingsgerichtheid', 'Organiseren & Sturen', en 'Reflecteren'. De opleiding heeft per onderwijsonderdeel aangegeven welke beroepskwalificaties centraal staan. In de daarvan afgeleide leerdoelen en leeruitkomsten worden deze beroepskwalificaties, in een rubric, verder gespecificeerd. Per beroepskwalificatie zijn vijf niveaus (met bijbehorende prestatie indicatoren) vastgelegd. In elk studiejaar worden de beroepskwalificaties op een hoger aggregatieniveau getoetst en beoordeeld.

Zoals eerder opmerkt, omvat de opleiding een verplichte beroepservaringsperiode c.q. het praktijkdeel. Hiervoor geldt, voor alle Academies van Bouwkunst, de gezamenlijk ontwikkelde set van acht beroepskwalificaties: 1) positioneren, 2) organiseren, 3) omgevingsgerichtheid, 4) communiceren, 5) ondernemen, 6) ontwerpen, 7) voorbereiding realisatiefase en 8) begeleiding implementatie en uitvoering. Voor deze set zijn drie niveaus met bijbehorende prestatie-indicatoren vastgesteld.

Tijdens de visitatie is opgemerkt dat de beroepskwalificaties voor het praktijkdeel van de opleiding Stedenbouw afgeleid zijn van die van de masteropleiding Architectuur. Volgens de opleiding wordt daarmee geen recht gedaan aan het specifieke karakter van de toekomstige stedenbouw. Ook zijn de beroepskwalificaties niet altijd passend bij de dagelijkse praktijk van stedenbouwkundigen. De academie is, samen met de

andere Academies van Bouwkunst in overleg met het Bureau Architectenregister over de beroepskwalificaties van het praktijkdeel en de mate waarin de thema's onderzoek en ontwerpend onderzoek hierin aan bod dienen te komen. Dit is nu nog geen onderdeel van de beroepskwalificaties.

De opleiding participeert in het landelijke overleg van de Academies van Bouwkunst. In dit overleg vindt afstemming en uitwisseling plaats, onder andere inzake het beoogde beroepsprofiel en de eindkwalificaties. Binnen dit kader vindt er twee keer per jaar een landelijk overleg tussen de coördinatoren beroepservaring van de zes Academies van Bouwkunst plaats. In dit laatste overleg zijn recent de eindkwalificaties van het praktijkdeel geëvalueerd. Op basis hiervan zal het landelijk overleg in overleg gaan met het Bureau Architectenregister inzake de eventuele herziening van de kwalificaties.

De opleiding neemt deel aan het overleg met de Branchevereniging Nederlandse Architectenbureaus en de Beroepsvereniging van Nederlandse Stedenbouwkundigen en Planologen. Ook overlegt de opleiding periodiek met het Bureau Architectenregister. De academie participeert in de European Association of Architectural Education, waarin in internationaal verband kennis en ervaring gedeeld worden.

Afstemming beroepspraktijk

De afstemming met de beroepspraktijk vindt op verschillende manieren plaats. In de eerste plaats zijn alle docenten, net als de studenten, werkzaam in de beroepspraktijk. De gesprekken met werkgevers tijdens werkplekbezoeken zijn ook een belangrijke bron van informatie over ontwikkelingen in het werkveld en de aansluiting van de opleiding op het werkveld. De academie kent daarnaast een beroepenveldcommissie die minimaal één keer per jaar bijeenkomt. De beroepenveldcommissie valideert onder andere de opleidingsprofielen en bestaat uit architecten, stedenbouwkundigen, opdrachtgevers, de directeur van het Architectuur Instituut Rotterdam en de lector Gebiedsontwikkeling en Transitie management.

Tijdens de visitatie heeft de commissie met verschillende vertegenwoordigers van de beroepspraktijk gesproken. Daarbij is duidelijk geworden dat maatschappelijke betrokkenheid en de aandacht voor maatschappelijke opgaven kenmerkend is voor beide opleidingen. Ook de uitwisseling tussen architectuur en stedenbouw is, samen met de zelfsturing die van studenten verwacht wordt, een onderscheidend kenmerk volgens betrokkenen.

Desgevraagd is ook opgemerkt dat studenten van een Academie van Bouwkunst in staat zijn resultaat gericht te werken voor opdrachtgever, wat zeer gewaardeerd wordt. In de beroepenveldcommissie is, zo bleek tijdens de visitatie, onder andere gesproken over de rol van onderzoek in de programma's. De behoefte aan onderzoekende ontwerpers, met een kritische blik en analytisch vermogen is groot. Daarnaast wordt het vakmanschap van het ontwerpen belangrijk gevonden. Ook wordt in de beroepenveldcommissie gesproken over de snelheid waarmee de beroepspraktijk verandert en de betekenis daarvan voor de opleidingen.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat beide opleidingen de beroepskwalificaties zoals die zijn vastgesteld in de Wet op de Architectentitel, samen met het eigen opleidingsprofiel, hanteren als basis voor de beroepskwalificaties van het studiedeel van de opleidingen. Voor het praktijkdeel worden de beroepskwalificaties van de Wet op de Architectentitel gehanteerd. Beide sets van beroepskwalificaties zijn wat betreft niveau en oriëntatie passend geconcretiseerd en uitgewerkt in niveaus en prestatie indicatoren. Voor beide opleidingen is in een Boks- en toetsdekkingsmatrix de relatie tussen de beroepskwalificaties en de programmaonderdelen zichtbaar gemaakt. Op basis daarvan stelt de commissie vast dat alle beroepskwalificaties in beide programma's afgedekt worden.

De commissie heeft waardering voor de helderheid en het onderscheidende karakter van de profielen van beide opleidingen. In de profielen

worden de maatschappelijke betrokkenheid en de aandacht voor ontwerpend onderzoek zichtbaar. Het belang van ontwerpend onderzoek (research for design en research by design) in beide vakgebieden is tijdens de visitatie ook door de gesprekspartners herkend.

Studenten leren zich te verdiepen in en samen te werken met de andere discipline. Dit past volgens de commissie bij de beroepspraktijk waarin deze verwevenheid en raakvlakken tussen de disciplines ook in toenemende mate zichtbaar is. En dit draagt volgens de commissie bij aan de individuele professionele positionering van studenten. Dat studenten zich binnen het totale spectrum van architectuur en stedenbouw individueel kunnen positioneren ziet de commissie als een belangrijke kracht van beide opleidingen. De commissie nodigt de opleidingen uit deze verwevenheid en de confrontatie tussen deze twee vakgebieden en de waardevolle betekenis daarvan voor de individuele professionele positionering van studenten nog meer te benutten als kenmerkend aspect van beide opleidingen.

De commissie ondersteunt het voornemen van de academie om, gegeven het specifieke karakter van de opleiding en vanuit de verwachte toekomstige beroepspraktijk, het gesprek aan te gaan met het Bureau Architectenregister over de huidige wettelijke vastgestelde beroepskwalificaties voor de opleiding Stedenbouw.

De commissie constateert dat beide opleidingen de actualiteit en relevantie van het programma adequaat weten te borgen doordat studenten (in het concurrent curriculum) werkzaam zijn in de beroepspraktijk, docenten ingezet worden die werkzaam zijn in de beroepspraktijk en er periodiek overleg is met de academiebrede beroepenveldcommissie. Beide opleidingen zijn ingebed in de Rotterdamse regio en in relevante netwerken. De commissie nodigt de opleidingen de kritische dialoog blijvend op te zoeken in haar ecosysteem, om ook naar de toekomst toe in beweging te kunnen blijven.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, stelt de commissie vast dat de masteropleiding

Architectuur en de masteropleiding Stedenbouw aan deze standaard **voldoen**.

2. Onderwijsleeromgeving

De commissie heeft vastgesteld dat de onderwijsleeromgeving (van beide opleidingen) studenten in staat stelt de beoogde leerresultaten te bereiken en dat beide opleidingen aan deze standaard **voldoen**. De beoogde leerresultaten c.q. de beroepskwalificaties zijn uitgewerkt in niveaus en in de handleidingen wordt benoemd welke beroepskwalificaties centraal staan in het betreffende programmaonderdeel. De pijlers van de academie en opleidingen (concurrent curriculum, verankerd vakmanschap, professionele positionering en robuust Rotterdams) zijn zichtbaar vertaald in het programma. De positionering van studenten in het werkveld is formeel en informeel onderwerp van gesprek in de opleidingen. Dit draagt bij aan de verbinding tussen het praktijkdeel en het studiedeel van de opleidingen. Het programma van beide opleidingen heeft een kleinschalig en sterk studentgericht karakter. Studenten voelen zich gezien en gehoord. De opleidingen hebben het onderwijs tijdens de Covid-19-pandemie op een adequate manier vorm gegeven. Ontwerpend onderzoek neemt in beide opleidingen een belangrijke plaats in. Studenten worden in elke studio en in het afstuderen geconfronteerd met ontwerpogaven die een beroep doen op hun onderzoeksvaardigheden. De opleiding sluit aan bij de kwalificaties en de verschillende achtergronden van de instromende studenten. Docenten en overige stafleden zijn zeer deskundig, betrokken en benaderbaar.

Bevindingen

De onderwijsvisie van de academie en de twee opleidingen omvat de volgende vier pijlers: 1) concurrent curriculum, 2) verankerd vakmanschap, 3) professionele positionering en 4) robuust Rotterdams.

Het concurrent curriculum betekent dat beide opleidingen bestaan uit een combinatie van studeren en werken c.q. een studiedeel en een praktijkdeel. In het studiedeel werken studenten gericht aan de ontwikkeling van hun ontwerp- en academische vaardigheden. Het studiedeel van beide opleidingen kent in de eerste drie jaar een horizontaal curriculum, waarin studenten aan de hand van het onderwijsaanbod hun eigen programma bepalen. Hiermee bepalen studenten ook hun eigen professionele positionering. In het vierde jaar werken studenten aan een zelfgekozen en individueel afstudeerproject (zie standaard 4). In het praktijkdeel doen studenten, als studerende werknemers, binnen een voor hun opleiding relevante werkomgeving beroepservaring op.

Verankerd vakmanschap bestaat uit:

- Ontwerpvakmanschap;
- Professionaliteit;
- Maatschappelijke verschilligheid.

Ontwerpvakmanschap betekent: kennis en beheersing van methoden, technieken en instrumenten van voor de beroepspraktijk relevante vormen van onderzoek (research for design en research by design). Professionaliteit betekent dat de opleidingen de eigen verantwoordelijkheid van studenten voor de ontwikkeling van een zelfbewuste en zelf-reflectieve positionering als professional in het werkveld benadrukken. Maatschappelijke verschilligheid betekent dat het onderwijs is geënt op de praktijk en is gericht op de ontwikkeling van een groot maatschappelijk bewustzijn in de uitoefening van het vak. In een groot aantal studio's werken studenten aan een ruimtelijke opgave die is ingebed in een bredere maatschappelijke opgave. Voorbeelden hiervan zijn de studio's Global Village Veldhoven en Stadhuisrituelen. Daarnaast is dit onderwerp van gesprek in colleges, bijvoorbeeld de collegereeksen Ontwerp en Maatschappij, Economie, Cultuurtheorie en Ecologie.

Tijdens de visitatie is het samenspel tussen verankerd vakmanschap en professionele positionering als volgt verwoord: verankerd vakmanschap is wat de opleidingen te bieden hebben, professionele positionering is wat studenten daarmee

doen (door de keuzes die ze maken in het onderwijsaanbod).

Via Robuust Rotterdams zijn beide opleidingen betrokken bij de Rotterdamse context. In beide opleidingen werken studenten aan Rotterdamse opgaven. Een voorbeeld hiervan is de studio Ontwerpen aan Ondergrond, waar studenten een integraal ontwerp maken voor de Rotterdamse wijk Bospolder Tussendijken. Daarnaast is er een nauwe relatie met de Rotterdamse ontwerp bureaus, doordat veel studenten daar werkzaam zijn.

Studenten hebben desgevraagd opgemerkt dat de keuze voor academie voor de meeste studenten mede ingegeven wordt door hun maatschappelijke betrokkenheid. De opleiding verbreedt hun blik, onder andere door de thema's die behandeld worden en door docenten die hun eigen diversiteit aan opvattingen en beroepshoudingen in brengen. Daarin is volgens hen ook de breedte van de vakgebieden zichtbaar.

Beroepsvaardigheden

Het praktijkdeel van beide opleidingen voeren studenten uit op een voor hun opleiding relevante werkplek in de beroepspraktijk. Daar verrichten ze werkzaamheden onder begeleiding van een mentor op de eigen werkplek (bijvoorbeeld een bureau of een gemeentelijke stedenbouwkundige dienst). Dit is in de regel de direct leidinggevende van de student. Het praktijkdeel omvat 3 tot 4 dagen per week waarbij studenten alle fasen van het ontwerp- en bouw en/of uitvoeringsproces meerdere keren doorlopen. De bij standaard 1 benoemde beroepskwalificaties bepalen het niveau van de werkzaamheden. In het vierde jaar wordt het praktijkdeel getoetst door middel van een praktijkshow (zie standaard 4). De beroepsgerichtheid van beide opleidingen komt naast het praktijkdeel, ook aan bod in het studiedeel. Docenten zijn, net als de studenten, werkzaam in de beroepspraktijk en brengen deze kennis en ervaring in tijdens de studio's en de colleges. Daarnaast zijn de ontwerp opgaven waar studenten aan werken in het studio's ontleend aan en geformuleerd in samenspraak met

docenten en instellingen in het werkveld. In de colleges brengen docenten praktijkgerichte casuïstiek in.

In de studio's is, naast ontwerpvaardigheden, ook aandacht voor onderzoekvaardigheden (zie hierna), communicatievaardigheden (bijvoorbeeld schriftelijk en mondeling presenteren, maquettes maken en tekentechnieken) en reflectievaardigheden. Tijdens de visitatie zijn door studenten ook het werken met een geografisch informatiesysteem en het leren inzetten van robotica (bijvoorbeeld bij het ontwerpen en uitvoeren van metselpatronen) benoemd als relevante vaardigheden.

Onderzoekvaardigheden

Onderzoekvaardigheden krijgen op verschillende manieren aandacht in het programma. Dit komt aan bod in de studio's, colleges en in de winterworkshops. In alle studio's is, volgens de opleidingen, aandacht voor onderzoek. Dit komt naar voren in het ontwerpblok waarin onderzoek en ontwerp aan elkaar gekoppeld zijn. Studenten vergroten hun onderzoekvaardigheden middels oefeningen en opdrachten die ten dienste staan van de ontwerp opgave. Daarbij komen onderzoekvaardigheden aan bod, variërend van ontwerpend onderzoek, typologisch onderzoek en morfologisch onderzoek tot plananalyse. Een aantal studio's is gerelateerd aan het onderzoeksprogramma van de academie, van het lectoraat FUR of van het kenniscentrum Duurzame Havenstad.

In de colleges komt onderzoek onder andere aan bod in de collegereeks Research by Design. En in de winterworkshops staat steeds een specifieke onderzoeksmethodiek centraal, bijvoorbeeld beeldend onderzoek, literatuuronderzoek, actieonderzoek of veldonderzoek. Ook is onderzoek een onlosmakelijk onderdeel van het afstudeerproject.

Tijdens de visitatie heeft de commissie met betrokkenen gesproken over de betrokkenheid van de lectoraten. Daarbij is aangegeven dat de opleidingen vooral samenwerken met het eerder

genoemde lectoraat FUR. Daarnaast is de lector Gebiedsontwikkeling en Transitie management lid van de beroepenveldcommissie. Tevens is er recent een samenwerkingsproject gestart tussen de academie en het kenniscentrum Duurzame Havenstad in het kader van het project 'Ecosystemen van werk in de stad'.

Internationalisering krijgt op verschillende manieren aandacht in de opleiding. Een deel van de studenten werkt bij een internationaal georiënteerd bureau. Ook worden er, in samenwerking met buitenlandse partners, regelmatig buitenlandse ontwerp-opgaven aangeboden. Elk jaar is er één studio waar studenten in het buitenland veldwerk verrichten en er vindt in elke studio een excursie plaats. Deze hebben veelal een internationaal karakter. Elk semester kent minimaal één Engelstalige studio en twee Engelstalige collegereeksen. Daarnaast wordt in de colleges gebruik gemaakt van internationale literatuur en casuïstiek.

Alumni hebben opgemerkt dat zij het studiedeel benut hebben om zich meer theoretisch en academisch te verdiepen. In het praktijkdeel hebben ze gewerkt aan hun vaktechnische vaardigheden en vocabulaire. De ruimte die de academie bood voor onderzoek heeft hen geholpen in hun positionering als ontwerper in de praktijk. Het studien- en praktijkdeel kunnen elkaar daarin versterken maar dat is volgens hen afhankelijk van de student en de beoogde positionering van de student.

Onderwijsleeromgeving

In de visie op leren van beide opleidingen staan het 'ecosysteem' van ontwerpers (studenten, docenten en externen) en zelfsturing centraal. Studenten kiezen elk semester individueel welke modules ze willen volgen. Het curriculum is horizontaal georganiseerd. Dit betekent dat studenten van beide opleidingen en uit verschillende jaren met elkaar onderwijs volgen. Daarmee kunnen studenten, volgens de opleidingen, maximaal van elkaar leren. Door de sterke verwevenheid van

studeren en werken en het directe toepassen van kennis en vaardigheden in de ontwerpstudio's en de praktijk, ontstaat een cyclisch leerproces door ervaring.

Het onderwijs krijgt vorm in studio's, colleges, winterworkshops en extra curriculaire activiteiten. De colleges vinden plaats op donderdagavond, de studio's op vrijdag.

In de studio's staat het ontwerp- en vaardigheden onderwijs centraal, gericht op het ontwerpvakmanschap van studenten. Daarin is aandacht voor disciplinegebonden ontwerpinstrumenten en -kennis, en voor die van aanpalende disciplines. Een aantal studio's staat in het teken van de het thema de Rotterdamse klimaatopgave. De meeste studio's kunnen door studenten van beide opleidingen gezamenlijk gevolgd worden. Per opleiding is er echter ook een aantal verplichte studio's en colleges. Studenten benoemen per periode de drie studio's waaraan ze deel willen nemen, ze worden ingedeeld door de opleiding. Studenten zijn, zo bleek tijdens de visitatie, verplicht minimaal één studio van de andere opleiding te volgen.

Studenten waar de commissie mee gesproken heeft, waarderen de keuzevrijheid in de opleidingen. Ook zijn ze positief over het horizontaal curriculum en de combinatie van beide opleidingen. Deze combinatie is volgens hen logisch en complementair en stelt hen in staat werk uit het andere vakgebied te duiden en te begrijpen.

Studenten hebben desgevraagd opgemerkt dat de werkdruk door iedereen anders wordt ervaren maar dat de combinatie van studie en werken balans vraagt. In overleg met de werkgever is het soms mogelijk de balans wat meer naar de studie te laten doorslaan. Studenten voeren soms ook onderling de druk bij elkaar op, door bijvoorbeeld meer tijd aan opdrachten te besteden dan er voor staat.

Met de studio's willen de opleidingen, zo bleek tijdens de visitatie, een divers aanbod creëren waarin zowel aandacht is voor persoonlijke

fascinaties voor materiaal of esthetiek als voor maatschappelijke opgaven. Beide thema's (persoonlijke fascinatie en maatschappelijke opgaven) zijn onderwerp van gesprek tussen docenten en studenten, waarin studenten ook actief bevraagd worden op hun eigen positionering. Alumni hebben desgevraagd opgemerkt dat zij door het brede aanbod in staat gesteld werden hun eigen interesse en fascinatie te volgen en verder te ontwikkelen.

Alumni waarderen, zo bleek tijdens de visitatie, eveneens de combinatie van en interactie tussen beide opleidingen. Hierdoor ontstaat onder andere kruisbestuiving en inzicht in de consequenties van stedenbouwkundige of architectonische keuzes. Dit past volgens hen bij de beroepspraktijk waarin architectuur en stedenbouw ook verweven zijn. Alumni hebben daarbij opgemerkt dat het belangrijk is dat docenten studenten in beide vakgebieden kunnen begeleiden.

In de colleges is aandacht voor theorieonderwijs. Hiermee willen beide opleidingen studenten een referentiekader bieden van waaruit ze kunnen reflecteren op de positie die ze middels hun ontwerparbeid innemen binnen het vak, het vakgebied en de maatschappelijke realiteit. Er worden colleges aangeboden waarin het heden wordt gerelateerd aan het verleden (bijvoorbeeld architectuurgeschiedenis), waarin het discours over theoretische concepten centraal staat (bijvoorbeeld architectuurtheorie), waarin gekeken wordt naar andere wetenschappelijke gebieden (bijvoorbeeld sociologie of ecologie) en waarin het verrijken van vakkennis centraal staat (bijvoorbeeld typologie).

In de jaarlijkse winterworkshop staat een onderzoeksmethode centraal. Daarbij voeren studenten deze gezamenlijk uit, in relatie tot een actuele ontwerpopgave. In 2020 hebben studenten gezamenlijk gewerkt in een zoektocht naar de samenhang tussen de energietransitie en de verbetering van sociale systemen. De extra curriculaire activiteiten hebben betrekking op studiereizen, workshops, prijsvragen en symposia.

Gedurende de Covid-19-pandemie hebben de colleges online plaatsgevonden. De studio's vinden om de week plaats op de academie. Voor studenten in de afstudeerfase vinden de ontwerp-sessies en begeleiding digitaal plaats. De peilmomenten worden waar mogelijk op de academie georganiseerd.

Instream

De opleiding hanteert de wettelijke toelatingseisen. De toelating vindt plaats in een startgesprek met een opleidingscoördinator. In dit gesprek worden studenten beoordeeld op de eigenlijke discipline van architectuur en stedenbouw, de maatschappelijke en technische context hiervan en de eigen professionele achtergrond. Studenten schrijven zich vervolgens in voor één van de twee opleidingen. Een beperkt aantal studenten volgt beide opleidingen.

Personeel

De academie streeft naar een beperkte vaste kern van docenten met daaromheen een schil van regelmatig terugkerende docenten en een schil van docenten met wie een lossere arbeidsrelatie bestaat. De academie gaat er vanuit dat alle docenten en stafleden over een masterdiploma (of vergelijkbaar) beschikken. De academie kent een jaarlijkse gesprekscyclus met een planning-, evaluatie en beoordelingsgesprek.

De staf van de academie bestaat uit een directeur, de hoofden architectuur en stedenbouw, vier opleidingscoördinatoren, twee coördinatoren voor externe activiteiten en een coördinator logistiek/communicatie & PR. De twee hoofden architectuur en stedenbouw zijn verantwoordelijk voor de profilering en positionering van de afzonderlijke opleidingen. De hoofden zijn tijdelijk verbonden aan de academie en daarnaast werkzaam in de beroepspraktijk. De opleidingscoördinatoren zijn verantwoordelijk voor de inrichting, organisatie en uitvoering van de 'eigen' opleiding. De opleidingscoördinatoren zijn didactisch geschoold en ondersteunen docenten op dit gebied.

De coördinator beroepservaring is verantwoordelijk voor het praktijkdeel van beide opleidingen.

Docenten zijn nagenoeg altijd werkzaam in de beroepspraktijk en tijdelijk verbonden aan de academie. Ook alumni worden regelmatig als docent aangetrokken. De docent-student ratio van de studio's varieert van 1:10 tot 1:12. In de colleges wisselt dit van 1:12 tot 1:20 (dit laatste bij hoorcolleges).

Docenten worden ingezet op basis van hun actuele, vakinhoudelijke en vakoverstijgende kennis en beroepsmatige expertise in relatie tot de opgaven, thema's en werkwijze van de opleidingen. Dit betekent dat jaarlijks, op basis van het door de curriculumcommissie geactualiseerde programma, gekeken wordt welke docenten nodig zijn. Docenten die betrokken zijn bij de studio's, visiting critics bij studiopresentaties en externe deskundigen in afstudeercommissies werken nagenoeg allemaal als architect of stedenbouwkundige in de beroepspraktijk. Docenten betrokken bij de colleges zijn werkzaam als architect of stedenbouwkundige maar ook als historicus, onderzoeker, econoom of landschapsarchitect. Van docenten die als afstudeermentor betrokken zijn, wordt verwacht dat zij ook beschikken over processturende vermogens en begeleidingservaring. Tijdens de visitatie is duidelijk geworden dat startende docenten in de studio's gekoppeld worden aan ervaren docenten. In de studio's werken ontwerpdocenten samen met vaardigheidsdocenten. Afstemming tussen de opleiding en docenten vindt onder andere plaats tijdens de voorbereidende gesprekken over de studio's en tijdens georganiseerde lunches waar gezamenlijk thema's worden besproken. Docenten voelen zich, zo bleek tijdens de visitatie, gehoord door de opleiding en ervaren korte lijnen met de staf.

De hoofden zijn, zo is tijdens de visitatie naar voren gebracht, als 'curator voor het onderwijs' verantwoordelijk voor de inhoudelijke signatuur van de opleidingen. Zij brengen de inhoudelijke thema's voor die periode in, die vervolgens samen met de stafleden verder worden uitgewerkt. De hoofden brengen daarnaast ook hun eigen netwerken in. De aanscherping van de opgaven

van de verschillende studio's vindt vervolgens plaats samen met de docenten die daarvoor worden aangetrokken. De stafleden zijn, zo bleek tijdens de visitatie, verantwoordelijk een specifiek onderdeel. Dit betreft bijvoorbeeld de colleges, waarbij het betreffende staflid ook afstemt met de betrokken docenten over de inhoud en de toetsing en met de verantwoordelijken voor de andere programmaonderdelen.

De commissie heeft tijdens de visitatie gesproken met vertegenwoordigers van de toetscommissie, de examencommissie, de curriculumcommissie en de opleidingscommissie. Daarbij is duidelijk geworden dat in de curriculumcommissie alle staf betrokken bij het onderwijs met een vaste aanstelling vertegenwoordigd is. De curriculumcommissie is verantwoordelijk voor de vormgeving en evaluatie van het onderwijs. De curriculumcommissie stemt daartoe af met de toetscommissie en de opleidingscommissie.

Tijdens de visitatie is ook duidelijk geworden dat, hoewel het studio-aanbod elk jaar opnieuw bekeken wordt, dit niet perse betekent dat de programma's en studio's elk jaar anders zijn. Een aantal studio's keert langere tijd of herhaaldelijk terug (met andere opgaven), omdat het thema relevant is, omdat docenten didactisch en methodisch zeer goed onderlegd zijn of omdat studenten daar behoefte aan hebben. Ook de meerjarige thema's van de academie (nu de Rotterdamse klimaatopgave) dragen bij aan deze continuïteit.

Studenten waarderen, zo bleek tijdens de visitatie, het vakmanschap en de praktijkervaring van hun docenten. Dit komt tot uiting in de kennis en voorbeelden die docenten delen tijdens de studio's. De didactische kwaliteiten van hun docenten worden daarin minder belangrijk geacht; studenten achten zichzelf als masterstudenten in staat te leren wat ze willen leren van hun docenten. Studenten zijn ook positief over de benaderbaarheid en betrokkenheid van hun docenten, de staf en de directie.

Alumni waarmee de commissie gesproken heeft, waarderen de begeleiding van docenten die in de regel op meerdere schaalniveaus werkzaam zijn. Docenten kennen bovendien de stad en omgeving goed en kunnen met studenten sparren over welk bureau het beste bij hen past. Mede dankzij hun docenten hebben alumni een breed netwerk opgebouwd en konden ze in de studio's proeven aan de werkwijze van de bureaus waar hun docenten werkzaam zijn.

Voorzieningen

De opleiding wordt aangeboden op de locatie van de academie op de RDM Campus in Rotterdam. Daar wordt ook (mede door andere onderwijsinstellingen) techniekonderwijs verzorgd voor mbo en hbo studenten. Studenten zijn daar anderhalve dag per week (donderdagavond en vrijdag) en kunnen dan gebruik maken van de beschikbare faciliteiten. De opleiding beschikt over een eigen mediatheek en een atelierwerkplaats die 24/7 toegankelijk is voor studenten. Studenten worden middels de digitale leeromgeving geïnformeerd over de opzet en inhoud van het programma.

Uit de bestudeerde documentatie blijkt dat het onderwerp huisvesting een punt van zorg is. Naar aanleiding van de groei van de academiegemeenschap is er een tijdelijk lokaal toegevoegd en zijn de ruimte van de staf en het studiesecretariaat samengevoegd. Dit is op onderwijsdagen te krap en daarnaast biedt de extra ruimte geen mogelijkheid voor het inrichten van meerdere studio's. Tijdens de visitatie is dit door studenten bevestigd; in het afgelopen jaren waren er te weinig lokalen beschikbaar.

Tijdens de visitatie is opgemerkt dat de boottocht naar de RDM Campus bijna een mystieke ervaring is die de overgang markeert naar een vrije ruimte waar, los van het werk, de eigen ontwikkeling in het vakgebied centraal staat.

De loopbaanbegeleiding van studenten krijgt vorm in voortgangs- en drempelgesprekken. De voortgangsgesprekken vinden plaats na een

halfjaar, na anderhalf jaar en na tweeënhalf jaar. Daarnaast beschouwen de opleidingen de bureaubezoeken ook als voortgangsgesprekken. Deze vinden twee keer tijdens de opleiding plaats. De drempelgesprekken zijn formele momenten waarop het studie- en praktijkdeel worden getoetst. Bij standaard 3 wordt hier nader op ingegaan.

Na afloop van de studio's vinden reflectiegesprekken plaats. Daarin wordt, zo bleek tijdens de visitatie, op een meer informele manier stil gestaan bij de competentieontwikkeling van studenten.

De studentgeleding van de opleidingscommissie onderhoudt, zo bleek tijdens de visitatie, contact met de medestudenten middels het studentenoverleg en informele momenten met hun medestudenten. Elk onderdeel van het programma wordt schriftelijk geëvalueerd. Studenten voelen zich vrij agendapunten in te brengen. Een onderwerp van gesprek in de opleidingscommissie is de verhouding tussen semesterstudio's en kwartaalstudio's. Opgemerkt is dat er in de opleidingen meer aandacht kan zijn voor duurzaamheidsaspecten, naast de Rotterdamse klimaatopgave waar nu aan gewerkt wordt.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat het programma, de onderwijsleeromgeving en het personeel de studenten van beide opleidingen in staat stellen de beoogde leerresultaten te bereiken. Voor elk programmaonderdeel wordt, in de handleiding, aangegeven aan welke beroepskwalificaties gewerkt wordt en op welk niveau. Daarnaast worden studenten hiermee geïnformeerd over de inhoud en doelstellingen van de verschillende programmaonderdelen.

De commissie constateert dat de pijlers van de academie en opleidingen (concurrent curriculum, verankerd vakmanschap, professionele positionering en robuust Rotterdams) zichtbaar vertaald zijn in het programma. De pijlers werden tijdens de visitatie ook als zodanig herkend door de

verschillende gesprekspartners. De commissie waardeert het dat de positionering van studenten in het werkveld formeel en informeel onderwerp van gesprek is in de opleidingen. Dit draagt volgens de commissie bij aan de verbinding tussen het praktijkdeel en het studiedeel van de opleidingen. En in de studio's is ruimte voor verbinding met zowel maatschappelijke opgaven als de eigen persoonlijke fascinatie van studenten.

De commissie stelt eveneens vast dat het programma van beide opleidingen een inhoudelijk rijk en sterk studentgericht karakter heeft. Studenten voelen zich gezien en gehoord. Studenten hebben een grote keuzevrijheid en zijn (met uitzondering van een aantal verplichte studio's en colleges per opleiding) vrij te bepalen welke studio's en colleges ze volgen. De staf heeft, samen met studenten, een belangrijke rol in het bewaken van het individuele programma in relatie tot de eisen die per opleiding gesteld worden. Daarnaast liggen de zes beroepskwalificaties ten grondslag aan alle studio's. Mede door studenten actief te bevragen op hun eigen positionering en hun reflectie daarop, borgen de opleidingen dat studenten het voor hen juiste pad volgen. De commissie waardeert deze aanpak en de studentgerichte opzet van het curriculum. De opleidingen hebben bovendien het onderwijs tijdens de Covid-19-pandemie op een adequate manier vorm gegeven.

De commissie is van mening dat vaardigheden op het gebied van onderzoek ruimschoots aan bod komen. Beide opleidingen benadrukken daarin het belang van ontwerpend onderzoek, in de vorm van research by design and research for design. Studenten worden in elke studio en in het afstuderen geconfronteerd met ontwerpogaven die een beroep doen op hun onderzoeksvaardigheden. De commissie ondersteunt het voorstellen van de opleiding om de (onderzoeks)resultaten van studenten breder zichtbaar te maken binnen de academie, hogeschool, regio en het

vakgebied. Zij is van mening dat de hoofden van de opleidingen, als curator van de signatuur van de opleidingen, daarin ook een belangrijke rol kunnen spelen.

De commissie heeft tijdens de visitatie het studiemateriaal en de gebruikte literatuur ingezien. Op basis daarvan stelt zij vast dat beide opleidingen gebruik maken van relevante en actuele literatuur. Beide opleidingen hanteren de wettelijke toelatingseisen en sluiten aan bij de verschillende achtergronden van studenten. De voorzieningen van de opleidingen zijn adequaat. Al stelt de commissie ook vast dat bij groei van het aantal studenten de voorzieningen mee dienen te groeien. De commissie waardeert de ruime openingstijden van de atelierwerkplaats. De commissie ziet dat dit studenten echter ook uitnodigt om 'door te blijven gaan'. Ze daagt de opleidingen uit hierin een juiste balans te blijven zoeken.

De commissie stelt, op basis van de bestudeerde CV's en de gevoerde gesprekken, vast dat de opleidingen verzorgd worden door voldoende docenten, die zeer deskundig en betrokken zijn en de diversiteit van het vakgebied vertegenwoordigen. De commissie heeft tijdens de visitatie gesproken met een hecht team, met een heldere rolverdeling tussen staf, kernteam en docenten. De commissie raadt de opleiding aan de bij de leiding aanwezige wens tot meer aandacht voor didactiek zichtbaar te vertalen in professionalisering/kwalificaties van docenten. Daarbij nodigt de commissie de opleidingen uit na te denken over manieren waarop docenten ondersteund kunnen worden in het 'spelen met' de werkvormen en concepten; met de didactische kunde komt de didactische kunst.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, stelt de commissie vast dat de masteropleiding Architectuur en de masteropleiding Stedenbouw aan deze standaard **voldoen**.

3. Toetsing

De beoogde leerresultaten c.q. de beroepskwalificaties vormen de kapstok van het toetsstelsel. Het toetsstelsel omvat het toetsbeleid, het toetsplan, beoordelingsformulieren en -criteria. Het toetsstelsel omvat effectieve maatregelen om de validiteit, betrouwbaarheid en transparantie van de toetsing te borgen. Het gebruik van beoordelingsformulieren, rubrics en de inzet van meerdere beoordelaars dragen daar in belangrijke mate aan bij. Bij elke summatieve beoordeling zijn één of twee externe critics betrokken. De toetsing past bij het beroepsgerichte karakter van de opleidingen en de te verwachten zelfstandigheid van masterstudenten. De examencommissie neemt adequate maatregelen om de kwaliteit van de toetsing en het eindniveau van de opleidingen te borgen. Daartoe worden periodiek en steekproefsgewijs onderdelen van het afstudeerprogramma bijgewoond en is de examencommissie aanwezig bij kalibratiesessies. De commissie waardeert de keuze om de opleidingen te laten ressorteren onder de instituutbrede examencommissie. Dit draagt bij aan de onafhankelijkheid van de examencommissie. De commissie concludeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat beide opleidingen aan deze standaard voldoen.

Bevindingen

Het toetsbeleid van de opleidingen is gebaseerd op de visie op toetsing en het toetsbeleid van de hogeschool en van het instituut. Belangrijke uitgangspunten daarin zijn onder andere dat het systeem van toetsing in één lijn ligt met de visie op onderwijs en op leren en de daaruit voortvloeiende werkvormen, dat er een mix aan toetsvormen gebruikt wordt die niet alleen gericht zijn op resultaten maar ook op het proces en de verantwoording daarvan en dat de beoordelingscriteria en toetsprocedures valide, representatief, betrouwbaar en transparant zijn.

Het toetsstelsel van de opleidingen is beschreven in het toetsbeleid en -plan. Leidend bij het toetsen en beoordelen zijn de leerdoelen/leeruitkomsten en beoordelingscriteria die zijn afgeleid van de integrale beroepskwalificaties. Het toetsbeleid en -plan omvatten per opleidingsonderdeel een beschrijving van de toetsvormen, de beroepskwalificaties en de betrokken beoordelaars. In de modulebeschrijvingen worden de leerdoelen en beoordelingscriteria benoemd.

Praktijkdeel

De toetsing in het praktijkdeel is individueel en vindt plaats op basis van de werkzaamheden die studenten op hun werkplek uitvoeren. Hiertoe

vinden bureaubezoeken plaats en worden voortgangs- en drempelgesprekken gevoerd. De coördinator beroepspraktijk bezoekt alle studenten gedurende de studie twee keer bij het bureau waar ze werkzaam zijn. Volgens de opleiding is dit een formatieve toets waarbij de student aan de hand van hun beroepsproducten diagnostisch getoetst wordt en feedback krijgt. Ook wordt, passend bij de programmatische aanpak van toetsen, besproken welke stappen de student nog dient te zetten om het masterniveau te bereiken. Bij deze bezoeken is ook de mentor van de student aanwezig.

De voortgangsgesprekken hebben eveneens een formatief karakter. Dit krijgt vorm in intervisiegesprekken met drie tot vijf studenten en een stafid. De gesprekken vinden plaats na een half jaar, anderhalf jaar en tweeënhalf jaar. Op verzoek van student, mentor en coördinator beroepspraktijk kunnen tussentijdse gesprekken plaats vinden.

De drempelgesprekken vinden plaats na het eerste, tweede en derde jaar. De gesprekken vinden, net als de voortgangsgesprekken, in kleine groepen plaats. De opleidingen willen hiermee de betrokkenheid van studenten vergroten, bij het toetsen en beoordelen van elkaar. De beoordeling in de drempelgesprekken is individueel. De

beroepskwalificaties van het studiedeel worden tijdens de drempelgesprekken formatief en diagnostiserend beoordeeld. De beroepskwalificaties van het praktijkdeel worden summatief en kwalificerend beoordeeld. Daarbij zijn twee stafleden betrokken, die daarin geadviseerd worden door twee externe critici. Deze summatieve beoordeling vindt plaats op basis van a) de presentatie in woord en beeld van werk en studie, b) een document waarin studenten reflecteren op het doorlopen proces, c) het portfolio/logboek en d) het formulier beroepspraktijk en mentorevaluatie. Tijdens de visitatie is opgemerkt dat de drempelgesprekken een belangrijke rol hebben in het monitoren van de ontwikkeling van studenten. In deze gesprekken reflecteren studenten op hun eigen ontwikkeling en krijgen ze feedback van de opleiding en twee externe critics. Daarnaast zijn ook de voortgangsgesprekken, de praktijkschouw en de gesprekken die studenten in de studio's voeren met hun docenten momenten waarop de voortgang van studenten besproken en gemonitord wordt.

Studiedeel

De toetsing van het studiedeel vindt individueel plaats. Bij formatieve toetsing worden medestudenten betrokken. Formatieve toetsing bij de colleges vindt plaats middels bijvoorbeeld pitches, papers, discussies en presentaties inzake bestudeerde literatuur. Summatieve toetsing vindt plaats door middel van referaten, presentaties, praktijk gerelateerde opdrachten of verslagen (essays, besprekingen, interviews, beeldverslag en dergelijke). Studenten kunnen een deel van de collegereeksen van 1 EC verzwaard afronden middels het verdiepen van kennis in aansluiting op de gekozen interesse, beroepspraktijk of specialisatie. De toetsing wordt beoordeeld door de betrokken docent.

In de studio's vindt formatieve toetsing plaats tijdens de wekelijkse begeleidingssessies en de tussenpresentaties. De summatieve toetsing (in casu beoordeling op de zes beroepskwalificaties) vindt plaats bij de afronding van de studio – de individuele productpresentatie. De betrokken

studiodocenten en een staflid zijn betrokken als beoordelaar en een externe critic is als adviseur betrokken. De studenten krijgen in eerste instantie mondeling de beoordeling te horen en feedback op de beoordeling; later krijgen ze de beoordeling en feedback op papier. Achteraf zijn er aanvullende bijeenkomsten waarin studenten met docenten en medestudenten reflecteren op hun ontwikkeling, studio-product en professionele positionering. Studenten verwerken deze feedback in een reflectiedocument dat ze inbrengen in het volgende drempelgesprek.

Zowel de beoordeling van de winterworkshop als van de extra curriculaire activiteiten is summatief en individueel.

Tijdens de visitatie is bevestigd dat bij de beoordeling van elke studio een staflid betrokken is. De opleiding wil daarmee de kwaliteit van de toetsing borgen en bewaken dat de verschillende niveaus van de studenten (in het horizontale curriculum) passend beoordeeld worden.

Voor de beoordeling van alle onderdelen worden uniforme beoordelingsformulieren gebruikt, waarin de relatie met de beroepskwalificaties gelegd wordt. Tijdens de visitatie is bevestigd dat de beroepskwalificaties waartoe opgeleid wordt ten grondslag liggen aan de beoordeling van alle onderdelen. Dit past volgens de betrokkenen bij programmatisch toetsen. Gedurende de opleidingen nemen de complexiteit van de opgaven en de zelfstandigheid van studenten toe en wordt verwacht dat studenten steeds meer de samenhang tussen de verschillende onderdelen zien.

Studenten worden aan het begin van elk module (middels moduleomschrijvingen, handleidingen en procedures) geïnformeerd over de toetsing, de leerdoelen en de beoordelingscriteria.

De studenten waarmee de commissie gesproken heeft, zijn positief over de feedback die ze krijgen van hun docenten. De beoordelingscriteria zijn helder voor hen en ze voelen zich voorbereid op de beoordeling. De eigen ontwikkeling en het

proces dat doorlopen is staan centraal in de beoordeling. In de drempelgesprekken is aandacht voor reflectie op de eigen ontwikkeling, de eigen positionering als architect of stedenbouwkundige en de vraag of deze keuze voor het bureau waar ze werken daarin passend is.

Beide opleidingen vallen sinds september 2019 onder de verantwoordelijkheid van de instituutsbrede examencommissie. De examencommissie is verantwoordelijk voor het borgen van de kwaliteit van de toetsing en voor meer procedurele taken. De examencommissie stelt vast of studenten bij het afstuderen voldoen aan de beroepskwalificaties.

De examencommissie heeft een aantal taken en verantwoordelijkheden gemandateerd naar de toetscommissie. De toetscommissie borgt de kwaliteit en het niveau van de toetsing van het praktijkdeel en het studiedeel, verleent vrijstellingen en keurt de aanstelling van examinatoren goed. De toetscommissie controleert ook of het toetsplan past bij de onderwijsvisie en het toetsbeleid. De toetscommissie bestaat uit drie leden die beide opleidingen vertegenwoordigen. De toetscommissie adviseert de curriculumcommissie. Leden van de curriculumcommissie zijn als voorzitter betrokken in afstudeercommissies en bij de beoordelingen van studio's, drempelgesprekken en praktijkschouw.

Aan het eind van elk semester vindt kalibratie plaats gericht op de toetsing en beoordelingen van de verschillende onderdelen van de programma's. Eén coördinator heeft de senior kwalificatie examinering behaald; de tweede is in opleiding.

De commissie heeft tijdens de visitatie met vertegenwoordigers van de examencommissie en toetscommissie gesproken. Daarbij is duidelijk geworden dat de examencommissie verschillende beoordelingsmomenten bijwoont zoals praktijkschouwen, groenlicht gesprekken en slot bijeenkomsten. De examencommissie heeft naar aanleiding daarvan de opleidingen onder andere geadviseerd voor de groepsgewijze praktijkschouw

meer tijd in te ruimen zodat alle studenten voldoende aandacht kunnen krijgen. De examencommissie is regelmatig in gesprek met de toetscommissie en aanwezig bij kalibratiesessies inzake het afstuderen.

De examencommissie hanteert voor de masteropleidingen dezelfde uitgangspunten zoals die voor de bacheloropleidingen gelden. Deze betreffen onder andere het inzetten van meerdere beoordelaars om een objectieve beoordeling te waarborgen en het organiseren van kalibratie tussen de betrokken beoordelaars.

Tijdens de visitatie is duidelijk geworden dat de toetscommissie een advies geeft aan de examencommissie inzake de aanstelling van examinatoren. Ook voert de toetscommissie daar waar relevant toetsanalyses uit en beoordeelt de toetscommissie het toetsplan van de opleidingen. Door de opleidingen onder te brengen onder de instituutsbrede examencommissie is de examencommissie op meer afstand van de opleidingen komen te staan (voorheen kenden de twee masteropleidingen een gezamenlijke examencommissie). De opleidingen komen daarmee tegemoet aan een advies gegeven tijdens een interne audit. Door vertegenwoordigers van zowel de examencommissie als van de toetscommissie is opgemerkt dat deze afstand prettig is. Leden van de toetscommissie waarderen bovendien de mogelijkheid om af te stemmen met andere opleidingen. De examencommissie zet komend jaar onder andere in op het betrekken van de academie bij de andere opleidingen en het leren van elkaar op het gebied van toetsing en examinering.

Inzake de rol van docenten als examiner is opgemerkt dat bij de beoordeling van drempelgesprekken, de praktijkschouw en onderdelen van het afstuderen examinatoren ingezet worden die ervaring hebben met dergelijke beoordelingen. Docenten die ingezet worden als examiner bij het derde drempelgesprek zijn ook als docent betrokken bij andere academies of universiteiten.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat beide opleidingen beschikken over een adequaat systeem van toetsing. De commissie stelt vast dat de toetsing past bij het beroepsgerichte karakter van de opleidingen en de te verwachten zelfstandigheid van masterstudenten. Er worden effectieve maatregelen genomen om de validiteit, betrouwbaarheid en transparantie van de toetsing te borgen. Het gebruik van beoordelingsformulieren, rubrics en de inzet van meerdere beoordelaars dragen daar in belangrijke mate aan bij.

De commissie heeft tijdens de visitatie een aantal toetsen c.q. producten bestudeerd en stelt vast dat deze van voldoende niveau zijn. De commissie vindt het positief dat bij elke summatieve beoordeling één of twee externe critics betrokken zijn. De commissie is van mening dat de werkgever van de student een actievere rol kan krijgen in de beoordeling van het praktijkdeel.

De commissie constateert dat de examencommissie adequate maatregelen neemt om de kwaliteit van toetsing en het eindniveau van de opleidingen te borgen. Daartoe worden periodiek en steekproefsgewijs onderdelen van het afstudeerprogramma bijgewoond. Ook is de examencommissie aanwezig bij kalibratiesessies. De commissie is van mening dat de huidige opzet, waarbij de opleidingen onder de instituutsbrede examencommissie vallen, een goede is. Daardoor is er meer afstand en onafhankelijkheid gecreëerd in de relatie tussen de examencommissie en de opleidingen.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, stelt de commissie vast dat de masteropleiding Architectuur en de masteropleiding Stedenbouw aan deze standaard **voldoen**.

4. Gerealiseerde leerresultaten

De commissie stelt vast dat beide opleidingen de beoogde leerresultaten realiseren. Dit wordt, in beide opleidingen, vastgesteld met behulp van een zelfgekozen ontwerp-opgave, een ontwerpproces, resulterend in een ontwerp voor het studiedeel, en een presentatie en een praktijkportfolio/logboek voor het praktijkdeel. Het afstudeerproces is degelijk en zorgvuldig opgezet en er zijn voldoende waarborgen voor het eindniveau. De commissie heeft vijftien dossiers van de masteropleiding Architectuur en veertien dossiers van de masteropleiding Stedenbouw en stelt vast dat deze een adequaat niveau laten zien dat past bij een beroepsgerichte masteropleiding. De commissie waardeert het dat in alle bestudeerde dossiers de opgaven blijken te geven van maatschappelijke relevantie en aansluiten op de actualiteit. De portfolio's van het praktijkdeel kunnen aan kracht winnen door een meer uitgebreide toelichting toe te voegen. Dit maakt de portfolio's meer dan een verzameling van beelden en maakt ook de ontwikkeling van de student zichtbaarder. Ook de feedback op de portfolio's kan meer uitgebreid worden. Op basis van de bestudeerde documenten en de gevoerde gesprekken, stelt de commissie vast dat studenten en alumni daadwerkelijk in staat zijn hun weg te vinden in de beroepspraktijk. Dit is bevestigd door vertegenwoordigers van het werkveld waarmee de commissie gesproken heeft. Dit blijkt ook uit diverse prijzen (Archiprix) en de juryrapporten (van De Meester en dergelijke).

Bevindingen

Beide opleidingen worden afgerond met het afstudeerprogramma. Dit omvat zowel het praktijkdeel als het studiedeel. In het afstudeerprogramma worden de beroepskwalificaties op eindniveau getoetst. Voor het studiedeel vindt dit plaats middels een zelfgekozen ontwerp-opgave, een ontwerpproces, resulterend in een ontwerp, vastgelegd in een projectpresentatie en een afstudeerboek. Voor het praktijkdeel vindt dit plaats op basis van de laatste fase van de beroepservaringsperiode, vastgelegd in een presentatie en een praktijkportfolio/logboek. Studenten worden voorbereid op het afstuderen middels de reguliere toetsing van het praktijkdeel, de reguliere toetsing van de studio's en het atelier Afstudeeropgave. Daarnaast bieden de opleidingen sinds studiejaar 2019 – 2020 een collectieve schrijfbegeleiding afstuderen aan.

Het afstudeerprogramma van beide opleidingen kent de volgende afstudeermomenten: drie afstudeerzittingen, een praktijkschouw, een groenlichtbijeenkomst en een slotbijeenkomst. In de drie afstudeerzittingen wordt (met ingang van studiejaar 2020 – 2021) summatief en individueel getoetst of studenten voldoen aan de

beoordelingscriteria van het studiedeel. Voorheen was deze toetsing formatief; naar aanleiding van evaluatie van het afstudeertraject is dit aangepast.

Bij de eerste peiling worden studenten beoordeeld door een afstudeercommissie bestaande uit een staflid, de mentor en de docent van het atelier Afstudeeropgave. Bij de tweede en derde peiling vindt de beoordeling plaats door een afstudeercommissie bestaande uit een staflid, de mentor en een vaste, externe critic.

In de praktijkschouw vindt de eindtoets van het praktijkdeel plaats. Deze vindt, net als de drempeelgesprekken benoemd bij standaard 3, groepsgewijs plaats. De beoordeling is summatief en individueel. Studenten worden beoordeeld op de acht beroepskwalificaties (zie standaard 1) door twee stafleden en twee externe critics. De beoordeling vindt plaats op basis van een presentatie van beroepsproducten en het praktijkportfolio/logboek.

De groenlichtbijeenkomst is een summatieve beoordeling waarbij op basis van een projectpresentatie van het afstudeerproject, beoordeeld wordt of studenten in voldoende mate voldoen aan de zes beroepskwalificaties. En derhalve of studenten op kunnen gaan voor de slotbijeen-

komst. De beoordeling wordt gedaan door een afstudeercommissie bestaande uit een stafid, de mentor van de student, een vaste externe critic en een toegevoegde externe critic.

In de slotbijeenkomst wordt het afstudeerprogramma van het studiedeel afgerond. De summatieve en individuele toetsing vindt plaats op basis van een projectpresentatie en een afstudeerboek van studenten. Studenten worden beoordeeld op basis van de zes beroepskwalificaties op eindniveau en door studenten zelf geformuleerde beoordelingscriteria die gericht zijn op de beoogde positionering in het vakgebied. De beoordeling vindt plaats door een afstudeercommissie bestaande uit een stafid, de mentor van de student, een vaste externe critic en een toegevoegde externe critic.

Bij de beoordeling van de verschillende onderdelen wordt gebruik gemaakt van een beoordelingsformulier en bijbehorende rubrics. Deze zijn, net als die van de overige toetsen, geënt op de beroepskwalificaties. Studenten worden geïnformeerd over de eisen van het afstudeerprogramma en de beoordelingscriteria middels de modulebeschrijving van het afstudeerproject en diverse procedures (bijvoorbeeld voor praktijkshow en voor afstuderen). Studenten kunnen, ter voorbereiding op de praktijkshow, ook bij een (andere) praktijkshow aanwezig zijn en op de academie andere portfolio's inzien.

Tijdens de visitatie is onder andere gesproken over de reflectie van studenten op de eigen ontwikkeling en afstudeerproducten. Daarbij is opgemerkt dat in de praktijkshow en drempelgesprekken specifiek wordt doorgevraagd op de rol van de student in de praktijkcontext en hun eigen reflectie daarop. Dit heeft volgens betrokkenen de reflectie van studenten versterkt. Daarnaast zijn, inzake het portfolio en de logboeken, recent nieuwe handleidingen opgesteld. De opleidingen willen daarmee ook de aandacht voor reflectie versterken.

Ook is gesproken over de schrijfvaardigheid van studenten. Daar is over opgemerkt dat opleidin-

gen recent gestart zijn met extra schrijfbegeleiding voor studenten die bezig zijn met het afstuderen. Daarnaast is het opzetten en schrijven van een artikel of rapport onderwerp van de colleges.

Tijdens de visitatie is bevestigd dat de opleidingen een bewuste keuze hebben gemaakt om het eindniveau van het praktijkdeel en het studiedeel afzonderlijk te beoordelen. Eventuele overlap in beoordelaars is toevallig. Wel stemmen de voorzitters van de afstudeercommissies met de interne beoordelaars van de praktijkschouw af; een student die het praktijkdeel niet met een voldoende afrond, kan het studiedeel ook niet met een voldoende afronden (en andersom). Ook geldt dat wanneer studenten een bepaald aspect niet laten zien in de afronding van het praktijkdeel, dit in de afronding van het studiedeel aan bod dient te komen (of andersom).

Hoewel de opleidingen niet direct sturen op de opgaven waar studenten in hun afstuderen aan werken, wordt de relatie met een maatschappelijk thema of ontwikkeling wel belangrijk geacht. Studenten gebruiken volgens de opleiding, zo bleek tijdens de visitatie, het afstuderen niet alleen om de opleiding af te ronden maar ook om een discussie op gang te brengen of te agenderen. Vertegenwoordigers van het werkveld waarmee de commissie gesproken heeft, herkennen en waarderen dit.

De resultaten van studenten in studio's en afstudeertrajecten worden nog niet systematisch gedeeld met de externe omgeving. Tijdens de visitatie is opgemerkt dat de academie binnenkort start met het bundelen en presenteren van de onderzoeksresultaten en producten van studenten. Daartoe wordt vanuit de hogeschool formatie ingezet.

De opleidingen hechten veel waarde aan externe validatie van het afstudeerniveau. Dit vindt plaats tijdens het hiervoor geschetste afstudeerproces en door deelname aan Archiprix NL, Archiprix Internationaal, de Blauwe Kamer Afstudeerprijs en

de promotieprijs De Meester van de eigen academie. Middels een tweejaarlijks onderzoek onder afstudeerders, afstudeermentoren en externe critics wordt de kwaliteit van het afstuderen gemonitord. Daarnaast wordt elke twee jaar een alumni- en werkgevers onderzoek uitgevoerd en wordt de kwaliteit van de opleiding gemonitord in de contacten tussen stafleden en werkgevers/opdrachtgevers. Tijdens de visitatie is duidelijk geworden dat de opleiding een actief alumni-netwerk kent.

Overwegingen

De commissie concludeert dat beide opleidingen een degelijk en zorgvuldig afstudeerproces hebben ingericht. Het eindniveau wordt bepaald met behulp van een zelfgekozen ontwerpopgave, een ontwerpproces, resulterend in een ontwerp voor het studiedeel, en een presentatie en een praktijkportfolio/logboek voor het praktijkdeel. Bij de beoordeling van alle onderdelen zijn meerdere beoordelaars betrokken en wordt een beoordelingsformulier gebruikt.

Om zich een oordeel te vormen over het eindniveau van de studenten, heeft de commissie voorafgaand aan de visitatie vijftien dossiers bestudeerd van de masteropleiding Architectuur, en veertien dossiers van de masteropleiding Stedenbouw (dit betreft alle afstudeerders Stedenbouw sinds 2015). Op basis daarvan concludeert de commissie dat afgestudeerden de beoogde leerresultaten en het gewenste eindniveau realiseren. De commissie vindt dat de bestudeerde dossiers een adequaat niveau laten zien dat past bij een masteropleiding. De commissie constateert en

waardeert het dat in alle bestudeerde dossiers de opgaven blijken geven van maatschappelijke relevantie en aansluiten op de actualiteit.

De commissie is van mening dat de portfolio's van het praktijkdeel aan kracht kunnen winnen door een meer uitgebreide toelichting toe te voegen. In de bestudeerde dossiers is deze niet altijd aanwezig. Met een toelichting wordt het portfolio meer dan een verzameling van beelden en wordt ook de ontwikkeling van de student zichtbaarder. Het is de commissie daarnaast opgevallen dat de beoordeling van de portfolio's vrij summier is. Zij heeft de indruk dat daarmee geen recht gedaan wordt aan het werk dat studenten verricht hebben.

Op basis van de bestudeerde dossiers en de gevoerde gesprekken met studenten en alumni stelt de commissie vast dat afgestudeerden van beide opleidingen in staat zijn hun weg in het werkveld te vinden. Dit is ook bevestigd tijdens de visitatie; door vertegenwoordigers van het werkveld wordt ook in het bijzonder gewaardeerd dat afgestudeerden kennis hebben van de wisselwerking tussen architectuur en stedenbouw en dat zij kunnen meebewegen in de veranderende beroepspraktijk. Daarnaast blijkt dit uit diverse prijzen die gewonnen zijn en juryrapporten.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, stelt de commissie vast dat de masteropleiding Architectuur en de masteropleiding Stedenbouw aan deze standaard **voldoen**.

Bijlagen

Bijlage 1 Visitatiecommissie

dr.ir. A.F. (Ab) Groen, Voorzitter
Zelfstandig gevestigd adviseur en interimbestuurder

drs. G.A. (Gert) Haar, ter
Gert ter Haar is hoofddocent bij de Hanzehogeschool Groningen, opleiding Built Environment. Tevens is hij opleidingsmanager Industrieel Product Ontwerpen bij diezelfde hogeschool. Tot voor kort was hij directeur van de Academie van Bouwkunst Groningen.

ir. S. (Stijnie) Lohof
Stijnie Lohof is onderzoeker en architect bij JSA (jeroen schipper architecten). Sinds 2019 is ze tevens senior stedenbouwkundige bij de Gemeente Rotterdam, dienst Stadsontwikkeling

J. (Jeroen) Steegmans, studentlid
Jeroen Steegmans is student Bestuur en Beleid aan de UU; hij was in 2018-19 lid van de universiteitsraad

De commissie werd bijgestaan door Titia Busing, extern secretaris gecertificeerd door NVAO.

Alle commissieleden hebben een verklaring van onafhankelijkheid en onpartijdigheid ingevuld, ondertekend en deze zijn ingeleverd bij NVAO.

Bijlage 2 Programma visitatie

Tijd	Gesprekspartners	Onderwerpen
08.15	Digitale inloop en ontvangst	
08.30	Vooroverleg commissie	
	Presentatie van de opleiding (inclusief sfeerbeelden, filmpjes, virtuele rondleiding) Vertegenwoordiging 'management' opleidingen	1. Beoogde leerresultaten 2. Onderwijsleeromgeving 4. Gerealiseerde leerresultaten
10.00	Pauze	
10.15	Studiedeel – jaar 1 t/m 3 Ontwerp-, onderzoeks-, reflectie- en theoriedocenten Studiedeel – jaar 4 (afstuderen) Voorzitter, afstudeermentoren, vaste externe critici, toegevoegde externe critici	Eerste helft van het uur over jaar 1 t/m 3 2. Onderwijsleeromgeving 3. Toetsing (studiedeel) Tweede helft van het uur over jaar 4 2. Onderwijsleeromgeving 3. Toetsing (studiedeel) 4. Gerealiseerde leerresultaten (studiedeel)
11.15	Pauze	
11.45	Studenten	2. Onderwijsleeromgeving Studeerbaarheid, informatie over studie, faciliteiten, docentkwaliteit, evaluatie en navolging 3. Toetsing
12.45	Lunch en overleg	
13.45	Commissies Vertegenwoordigers Examencommissie, Opleidingscommissie, Toetscommissie, Curriculumcommissie & Beroepenveldcommissie	2. Onderwijsleeromgeving Inspraak, ontwikkeling curriculum, PDCA, aansluiting op het werkveld 3. Toetsing Borging kwaliteit
14.45	Pauze	
15.00	Praktijkdeel Alumni, werkgevers & interne en externe critici Praktijkschouw	2. Onderwijsleeromgeving Aansluiting op het werkveld 3. Toetsing (praktijkdeel) 4. Gerealiseerde leerresultaten (praktijkdeel)
16.00	Intern overleg auditpanel	
17.00	Terugkoppeling aan opleidingen	
17.30	Einde	

Bijlage 3 Bestudeerde documenten

- Zelfevaluatie inclusief bronnen en bijlagen
- Profiel Opleidingen
- Onderwijsvisie Hogeschool Rotterdam
- Beroepskwalificaties 2019-2020
- Onderwijs en Examenregeling RAvB 2019-2020
- Visitatierapport cluster Master Architectuur & Stedenbouw
- BoKS & Toetsdekkingsmatrix van beide opleidingen
- Curriculumschema van beide opleidingen
- Programmagids 2019-2020
- Jaarplan 2019-2020
- Jaarverslag 2018-2019
- Evaluatie buitenschools curriculum Academies van Bouwkunst
- Verslagen Beroepenveldcommissie
- Auditrapport Masteropleiding Architectuur & Stedenbouw
- Notitie Onderzoek Academies van Bouwkunst
- Personeelsplan 2019-2022
- Overzicht staf-opleidingscoördinatoren 2018-2019
- Teamsamenstelling augustus 2020
- Profielschets docenten & examinatoren 2019-2020
- Professionaliseringsplan 2019-2020
- Tevredenheidsonderzoek studenten 2018
- Moduleomschrijvingen van beide opleidingen
- Handleiding praktijkdeel 2019-2020
- Procedure voortgangsgesprekken 2019-2020
- Moduleomschrijving Atelier Afstudeeropgave 2019-2020
- Procedure drempelgesprekken 2019-2020
- Procedure praktijkschouw 2019-2020
- Handleiding buitenschools curriculum 2018-2019
- Handleiding portfolio 2019-2020
- Instructie Portfolio 2018-2019
- Toetsbeleid en -plan 2019-2022
- Jaarverslag Examencommissie IGO 2018-2019
- Verslag Screening afstudeerwerken beoordelingsformulieren afstuderenden 7 dec
- Overzicht Alumni op de Academie
- Alumni in het nieuws
- Juryrapport De Meester 2019
- Rapport selectie RAvB-inzending Archiprix 2019
- vijftien afstudeerdossiers van de masteropleiding Architectuur en veertien afstudeerdossiers van de masteropleiding Stedenbouw